

ЎЗБЕКИСТОН RESPUBLIKASI
ФАНЛАР АКАДЕМИЯСИ
САМАРҚАНД ДАВЛАТ МЕДИЦИНА
ИНСТИТУТИ

ISSN 2181-5674

БИОЛОГИЯ ВА ТИББИЁ МУАММОЛАРИ

ХАЛҚАРО ИЛМИЙ ЖУРНАЛ
№3.1 (103) 2018

**PROBLEMS OF
BIOLOGY AND MEDICINE**

Сборник научных трудов
под редакцией профессора А.М. ШАМСИЕВА

**МАТЕРИАЛЫ
НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКОЙ КОНФЕРЕНЦИИ
С МЕЖДУНАРОДНЫМ УЧАСТИЕМ**

**«ПАРАЗИТАРНЫЕ И ИНФЕКЦИОННЫЕ
БОЛЕЗНИ В КРАЕВОЙ ПАТОЛОГИИ
ЦЕНТРАЛЬНО-АЗИАТСКОГО
РЕГИОНА»**

Самарканд 14-15 июня 2018 г.

ДОРИЛАРГА ЧИДАМЛИ БЎЛГАН СИЛ ҚЎЗҒАТУВЧИЛАРИНИНГ КЕНГ ТАРҚАЛИШ САБАБЛАРИ

Мустанов А.Ю., Матназарова Г.С., Разиқов Ф.

Тошкент тиббиёт академияси

Ҳозирги кунда сил касаллиги глобал муаммога айланиб, нафақат ривожланаётган ва балки ривожланган давлатлар ҳам унинг таъсиридан азият чекмоқда. Сил билан зарарланган беморларни даволаш муддатининг давомийлиги ва дориларнинг бошқа дорилар билан бирга қўлланиши натижасида сил микобактерияларнинг дориларга чидамли турлари ортиб бормоқда. Охириги 10 йил ичида бутун дунёда, шу жумладан Ўзбекистонда ҳам дориларга чидамли бўлган сил қўзғатувчиси билан зарарланганлар сони 5-4% ортанлиги аниқланган. Сил қўзғатувчисининг дориларга чидамли бўлган қўйидаги турлари фарқланади: дориларга монорезистентли, мултирезистентли, полирезистентли турлари. Шулардан мултирезистентли турини назорат қилиш қийинлик туғдирмоқда. Силнинг мултирезистентли тури бўйича 2013-2015 йилги ўтказилган эпидемиологик тахлиллар натижасига кўра республикаимизда янги аниқланган бактерия ажратадиган беморлар ичида 14,0%, мултирезистентли турлари ташкил этмоқда. 2012 йилдан 2015 йилнинг охиригача бўлган давр ичида дориларга чидамли сил касаллиги 2 млндан ошганлиги қайд этилган. Африка қитасида мамлакатлар учун жиддий муаммолардан бири миксинфекция яни (ОИВ+сил) ҳисобланиб, ОИВ инфекцияси билан зарарланганлар ҳисобига Африка аҳолиси ўртасида сил билан касалланиш даражаси 3 марта ошган. ЖССТнинг маълумотларига қараганда, бутун ер юзиде 15 ёшгача бўлган болаларнинг 180 миллиони сил микобактериялари билан зарарланиб, сил касаллигидан ҳар йили 170 минг бола нобуд бўлмоқда. Силга қарши курашиш, даволаш ва уни эпидемиологик назоратини ўтказиш республикаимиз мутахассислари олдида турган долзарб муаммолардан бири ҳисобланади. Тадқиқотнинг мақсади. Сил касаллигининг замонавий эпидемиологик хусусиятларини ўрганиш ва ушбу маълумотлар асосида сил касаллига қарши қўлланиладан профилактик чора-тадбирларни такомиллаштириш. Тадқиқот материаллари ва усуллари. Ўзбекистон ва Қорақолпоғистон Республикалари ДСЭНМ нинг сил

Биология ва тиббиёт муаммолари, 2018, 3,1 (103) | 121

НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКАЯ КОНФЕРЕНЦИЯ С МЕЖДУНАРОДНЫМ УЧАСТИЕМ

билан касалланиши бўйича расмий ҳисоботлари. Сил касаллиги бўйича эпидемик ўчоқларда ўтказилган эпидемиологик текширув ҳариталари асосидаги маълумотлар. Тадқиқатда эпидемиологик, санитар-гигиеник ва статистик тадқиқот усуллардан фойдаланилди. Тадқиқот натижалари. Ўрганилган статистик маълумотларга асосан, Республикаимиз аҳолисининг сил билан касалланиш кўрсаткичи охириги ўн йил ичида 100000 кишига нисбатан 76 нафар кишини ташкил қилган бўлса, шундан 14 ёшгача бўлган болалар ўртасида 106.8 га тенг бўлган. Сил касалликлари ижтимоий-иқтисодий ва экологик ночор минтақалар, жумладан Орол бўйича ҳудудларида кўп тарқалганлиги қайд этилган. Қорақолпоғистон Республикасида бирламчи юқтириш даражаси 2.2%, Хоразм вилоятида 2.4%, Самарқанд вилоятида 2.9% ни ташкил қилган. Сил касалликларининг тарқалиши ва даволашни назорат қилиш этарлича эмаслиги сил касалликлари кўпайишига олиб келмоқда. Хулоса. Ўзбекистон ва Қорақолпоғистон Республикаларида сил билан касалланиш кўрсаткичлари юқори даражада кузатилиши сақланиб қолмоқда, бу эса ўз навбатида сил билан касалланишни эпидемик тус олиши эҳтимолига олиб келиши мумкинлиги ва силга қарши чора-тадбирлар тизимини такомиллаштириш зарурлигини талаб қилмоқда. Ушбу ҳолат, Қорақолпоғистон Республикаси ҳудудларида ОИВ инфекцияси аҳоли орасида кенг тарқалиш сабабларидан бири бўлиши мумкин. Шунинг учун сил тарқалишга сабаб бўлган омилларни ўз вақтида аниқлаш ва эпидемиологик ҳолатни тўлиқ баҳолаш мақсадида бу ҳудудларда сил билан касалланиш ҳолатларини тўлиқ ўрганишни тақазо қилади.